

MINISTER
Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

03980200209783
RPW/22304/2019 P
2019-08-02

Warszawa, dnia *26.07.2019*

DPS.V.0702.7.2019.ZP

Pan
Stanisław Karczewski
Marszałek Senatu RP

Stanisław Karczewski

W związku z oświadczeniem senatorskim Pani Alicji Zając, złożonym podczas 81. posiedzenia Senatu RP w dniu 26 czerwca 2019 r. w sprawie ponoszenia przez jednostki samorządu terytorialnego kosztów pobytu w domu pomocy społecznej, przekazuję poniższe wyjaśnienia:

Zgodnie z obowiązującym porządkiem prawnym członkowie rodziny mieszkańców domów pomocy społecznej, w tym również dorosłe dzieci, ponoszą odpowiedzialność finansową za pobyt osoby bliskiej w domu pomocy społecznej.

Jak wskazuje art. 61 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej obowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności:

- 1) mieszkaniec domu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka,
- 2) małżonek, zstępni przed wstępnymi,
- 3) gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej,

- przy czym osoby i gmina określone w pkt 2 i 3 nie mają obowiązku wnoszenia opłat, jeżeli mieszkaniec domu ponosi pełną odpłatność.

Małżonek, zstępni i wstępni wnoszą opłatę zgodnie z umową zawartą z gminą kierującą mieszkańca do domu pomocy społecznej według następujących zasad:

- a) w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jeżeli dochód jest wyższy niż 300% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, jednak kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300% tego kryterium,
- b) w przypadku osoby w rodzinie, jeżeli posiadany dochód na osobę jest wyższy niż 300% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, z tym że kwota dochodu

pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Dopuszczalne jest wydanie przez gminę decyzji ustalającej odpłatność za pobyt mieszkańca w domu pomocy społecznej od osób wymienionych w art. 61 ust. 1 pkt 2. Dopuszczalność tej formy ustalania odpłatności potwierdziła uchwała Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 11 czerwca 2018 r. (sygn. akt I OPS 7/17).

Zmiana zasad finansowania, sposobu kierowania i odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2004 roku ustawą z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1530 - art. 54 i art. 87).

Do końca 2003 r. pobyt w domu pomocy społecznej finansowany był przez powiat, który uzyskiwał dotacje z budżetu państwa. W stosunku do osób skierowanych do domu pomocy społecznej przed 1 stycznia 2004 r. utrzymana została dotacja z budżetu państwa, która jest stopniowo wygaszana. Na nowe zadanie związane z współfinansowaniem pobytu w domu pomocy społecznej gminy uzyskały udział we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych.

W roku 2003 r. udział gmin w dochodach z podatku dochodowego od osób fizycznych wynosił 27,6 %. Po przekazaniu nowego zadania gminie kwota ta jest corocznie zwiększana.

W 2017 r. udział gmin w dochodach z podatku dochodowego od osób fizycznych wynosił 37,89%, czyli zwiększył się o ponad 10 punktów procentowych w stosunku do roku 2003.

Należy zaznaczyć, że Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, jako dysponent środków rezerwy celowej na zadania z pomocy społecznej, rokrocznie, w miarę możliwości, podejmuje działania mające na celu zwiększenie budżetów wojewodów w rozdz. 85202. W roku 2015 budżety wojewodów zwiększono ze środków rezerwy celowej o kwotę ogółem 12 mln 822 tys. zł, w 2016 r. - o kwotę ogółem 30 mln zł, w 2017 r. - o kwotę ogółem 50 mln 190 tys. zł, w 2018 r. - o kwotę 55 mln zł. Wymienione środki zostały przeznaczone na dofinansowanie bieżącej działalności domów pomocy społecznej, w formie dotacji, uwzględniając rzeczywistą liczbę mieszkańców przyjętych do domów pomocy społecznej na podstawie decyzji lub skierowań wydanych przed 1 stycznia 2004 r. Podjęte działania wpłynęły na wzrost wysokości dotacji do pełnego kosztu utrzymania w odniesieniu do całego roku oraz na poprawę sytuacji finansowej domów pomocy społecznej.

Przeniesienie częściowej opłaty na gminy, miało na celu m.in. wyzwolenie w nich inicjatywy rozwijania usług środowiskowych dla swoich mieszkańców, budowy lokalnych

ośrodków wsparcia dziennego, czy też małych lokalnych domów pomocy społecznej, z czego wcześniej gminy często rezygnowały, przenosząc obciążenia na powiaty prowadzące domy pomocy społecznej.

Pojawiają się jednak postulaty dotyczące wprowadzenia nowych instrumentów prawnych do ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, dających gminom możliwość skuteczniejszego dochodzenia roszczeń od osób wskazanych w art. 61 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej w zakresie możliwości pobierania odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej, np. z majątku osoby.

Pobieranie opłat z rachunków bankowych, wycena wartości majątku oraz obowiązek sprzedaży majątku wymagałyby bardzo precyzyjnych i szczegółowych regulacji ustawowych. Tymczasem konstytucyjna dopuszczalność ograniczenia własności tylko w drodze ustawy i tylko w zakresie, w jakim nie narusza istoty prawa własności, wymagałyby drobiazgowych i jednoznacznych regulacji prawnych. Regulacje te musiałyby wskazywać co najmniej przypadki dopuszczalności zastosowania nadzwyczajnych sposobów wnoszenia odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej, właściwość organów i tryb podejmowania decyzji w tych sprawach, ze środkami odwoławczymi włącznie, a nadto status nie tylko osoby umieszczonej w domu pomocy społecznej, ale także członków jej rodziny, zwłaszcza mogących być potencjalnymi spadkobiercami.

Osoba skierowana do domu pomocy społecznej nie musi przebywać w nim do końca swojego życia. Pozbawiając ją nawet części majątku pomoc społeczna mogłaby doprowadzić do utraty możliwości rezygnacji z pobytu w domu pomocy społecznej i powrotu osoby do środowiska, w którym zamieszkiwała wcześniej.

Ponadto postulowane rozwiązanie budzi poważne wątpliwości w zakresie zgodności z Konstytucją RP (zasada ochrony własności wyrażona w art. 21 i art. 64) oraz byłoby poważną ingerencją w prawo właściciela do swobodnego dysponowania rzeczą (art. 140 k.c.).

Wydaje się więc, że propozycje gmin w tej kwestii nie powinny być przedmiotem nowych regulacji ustawowych.

MINISTER
z up.
Kazimierz Kuberski
Podsekretarz Stanu